

Innspill til budsjettføring i Stortingets familie- og kulturkomité

Forum for utvikling og miljø (ForUM), et nettverk av over 50 norske sivilsamfunnsorganisasjoner, takker for muligheten til å delta på statsbudsjettføring. Vi vil i vårt skriftlige innspill fokusere overordna på kapittel 868 om Forbrukertilsynet.

Bevilgninger til Forbrukertilsynet

Åpenhetsloven trådte i kraft 1. juli i år. Forbrukertilsynet har ansvaret for å veilede næringsdrivende og føre tilsyn med loven, som omfatter om lag 9000 norske virksomheter. Åpenhetsloven er trukket fram som et av de viktigste tiltakene på forbrukerområdet i 2021 og første halvdel av 2022 i Barne- og familiedepartementets budsjettproposisjon. Under hovedprioriteringene for 2023 er derimot oppfølging av åpenhetsloven ikke nevnt, og det framkommer ikke om noen bevilgninger er øremerket arbeidet med åpenhetsloven. Hvis loven skal fungere etter hensikten er det avgjørende at Forbrukertilsynet, OECDs kontaktpunkt og sivilsamfunnet sikres midler til å drive tilsyn, bistå med veiledning og synliggjøring av behovet for åpenhetsloven, og søkelys på hvorvidt virksomheter møter lovens krav.

I fjorårets budsjett var 10 mill. kroner øremerket oppfølging av loven. Det er gledelig at budsjettet slår fast at Forbrukertilsynet skal legge vekt på å gi god veiledning slik at næringslivet innretter seg etter loven også i 2023. Vi oppfordrer komiteen til å sikre det videre arbeidet og styrke de øremerkede midlene til oppfølging av åpenhetsloven hos Forbrukertilsynet. 2023 blir det første hele året hvor loven skal implementeres, og det er følgelig å forvente at Forbrukertilsynet vil ha behov for en langt større pott enn det er lagt opp til for et helt kalenderår enn for et halvt år.

Utnyttelse av eksisterende kunnskap og kompetanse

Sivilsamfunnet sitter på kunnskap og kompetanse om aktsomhetsvurderinger som er bygget opp over flere år. Det gjelder også selskapenes oppfølging av det aktsomhetsvurderingene avdekker og hvordan gjenoppretting kan sikres. Aktører som bl.a. Raftostiftelsen, Framtiden i våre hender og Amnesty sitter på kompetanse som vil være avgjørende for å få en effektiv implementering av loven. ForUM mener det må øremerkes midler til dette formålet i dette og kommende statsbudsjetter.

Vi ser at det er et økende behov fra næringslivet med hensyn til veiledning for hvordan aktsomhetsvurderinger og oppfølging av disse. Ikke minst blir dette synlig i de mange velbesøkte seminarer og webinarer som konsulentbransjen og advokatselskaper nå tilbyr næringslivet på disse temaene. Vi ser det også via debatter i media og gjennom henvendelser fra næringslivet til oss sivilsamfunnsorganisasjoner.

OECDs kontaktpunkt, som statlig ekspertorgan, har allerede i dag en utstrakt veiledningsfunksjon i å fremme OECDs retningslinjer overfor næringslivet gjennom veiledning og kurs. Kontaktpunktet håndterer også dialog og mekling knyttet til klagesaker og bidrar dermed til selskapers etterlevelse av retningslinjene i enkeltsaker. Det er grunn til å tro at antallet klagesaker vil øke i og med ikrafttreddelsen av åpenhetsloven. Spørsmål og behov for veiledning knyttet til EUs taksonomi (som blant annet bygger på OECDs retningslinjer) og Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon forventes også i høy grad å falle på Kontaktpunktets bord. Komiteen bør utrede en pott øremerket OECDs kontaktpunkt som gjenspeiler OECDs økte innsats som følge av innføringen av åpenhetsloven og andre reguleringer.

Loven må evalueres

I behandlingen av lovvedtaket stemte det daværende Stortingets flertall for at loven skal evalueres etter en gitt tidsperiode, og at det da vil være naturlig å vurdere en utvidelse av loven til å omfatte alle selskaper uavhengig av størrelse, og å inkludere miljødimensjonen og plikt til å opplyse om produksjonssted i lovteksten. ForUM mener at Stortinget bør etterspørre at departementet setter et konkret tidspunkt for når denne evalueringen skal gjennomføres.

ForUM ber derfor om at komiteen:

- Ber regjeringen om å styrke kapittel 868 Forbrukertilsynet med 10 millioner, og at man i merknad ber departementet tydeliggjøre at 20 millioner øremerkes til Forbrukertilsynet for å følge opp Åpenhetsloven.

- I merknad ber departementet synliggjøre for Stortinget hvordan Forbrukertilsynet skal tilføres den nødvendige kompetansen for å til enhver tid kunne ivareta sin påtenkte rolle som tilsyns-, rådgivnings- og håndhevings organ
- Tilfører en tilleggssum til kapittel 868 post Forbrukertilsynet som øremerkes sivilsamfunnsaktørens arbeid med å spre informasjon og kunnskap om gode praksiser for gjennomføring og vurdering av aktsomhetsvurderinger og gjenoppretting
- Ber departementet utrede en pott øremerket OECDs kontaktpunkt som gjenspeiler kontaktpunktets økte innsats som følge av innføringen av åpenhetsloven
- I merknad ber departementet gjennomføre en evaluering av loven, og at denne må skje innen to år etter at loven trådte i kraft